

**ELDERLY HEALTH SERVICE UTILIZATION : THE STUDY OF
KANCHANABURI DEMOGRAPHIC SURVEILLANCE SYSTEM**

SUPRANEE CHOEICHOM

**A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT
OF THE REQUIREMENTS FOR
THE DEGREE OF MASTER OF ARTS
(POPULATION AND SOCIAL RESEARCH)
FACULTY OF GRADUATE STUDIES
MAHIDOL UNIVERSITY
2005**

**ISBN 974-04-6241-3
COPYRIGHT OF MAHIDOL UNIVERSITY**

การเลือกใช้วิธีการรักษาพยาบาลของผู้สูงอายุ : กรณีศึกษาโครงการกาญจนบุรี (ELDERLY HEALTH SERVICE UTILIZATION : THE STUDY OF KANCHANABURI DEMOGRAPHIC SURVEILLANCE SYSTEM)

สุปราณี เขยชม 4536077 PRPR/M

ศศ.ม. (วิจัยประชากรและสังคม)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ : โยธิน แสงวงดี, Ph.D.(SOCIOLOGY) , กุศล สุนทรธาดา, Ph.D. (POPULATION AND DEVELOPMENT)

บทคัดย่อ

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณเพื่อศึกษาการเลือกใช้วิธีการรักษาพยาบาลของผู้สูงอายุและปัจจัยที่เกี่ยวข้อง โดยใช้ข้อมูลของโครงการกาญจนบุรี รอบ 2 พ.ศ. 2544 กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไป ตัวแปรตาม คือ วิธีการรักษาพยาบาล ส่วนตัวแปรอิสระ ประกอบด้วย เพศ กลุ่มอายุ สถานภาพสมรส ขนาดครอบครัว โครงสร้างครัวเรือน การศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยส่วนบุคคล เขตที่อยู่อาศัย เขตที่ตั้งของครัวเรือน ลักษณะการเจ็บป่วย กลุ่มโรค กลุ่มอาการ และอุบัติเหตุ ในการวิเคราะห์ใช้ค่าร้อยละ และค่า Chi-Squares จากตารางไขว้และใช้สถิติ Multinomial Logistic Regression ทดสอบปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการเลือกใช้วิธีการรักษาพยาบาล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า การเลือกใช้วิธีการรักษาพยาบาลของผู้สูงอายุขึ้นอยู่กับลักษณะการเจ็บป่วยที่เกิดจากกลุ่มโรค กลุ่มอาการและอุบัติเหตุ นอกจากนี้เหตุผลหลักและการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจก็มีความสัมพันธ์กับการเลือกใช้วิธีการรักษาพยาบาลด้วย และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการเลือกใช้วิธีการรักษาพยาบาลโดยรวม คือ เพศ อายุ เขตที่อยู่อาศัย ลักษณะการเจ็บป่วยที่เกิดจากกลุ่มโรค กลุ่มอาการและอุบัติเหตุ จากข้อค้นพบที่ได้ชี้ให้เห็นว่าผู้สูงอายุเพศหญิงมีโอกาสเลือกไปโรงพยาบาลของรัฐและเอกชนมากกว่าผู้สูงอายุเพศชาย ในขณะที่เพศชายมีโอกาสเลือกซื้อยากินเองเพราะความเชื่อส่วนบุคคลมากกว่าเพศหญิง ส่วนผู้สูงอายุตอนปลายมีโอกาสเลือกไปโรงพยาบาลของรัฐและสถานอนามัยมากกว่าผู้สูงอายุตอนต้น และจะมีลูกหลานร่วมในการตัดสินใจมากกว่าด้วย ส่วนผู้สูงอายุที่อยู่ในชนบทและเขตเทศบาลมีโอกาสเข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลของรัฐใกล้เคียงกัน เพราะสามารถใช้สิทธิหรือบัตรประกันสุขภาพได้ สำหรับผู้ที่เจ็บป่วยเป็นไข้หวัดมีโอกาสเลือกซื้อยากินเองเพราะความเชื่อส่วนบุคคลและความสะดวก/ใกล้บ้าน ในขณะที่ผู้สูงอายุที่เป็นโรคหัวใจ โรคเบาหวาน โรคความดันเลือด และโรคกระเพาะ/ลำไส้อักเสบ มีโอกาสเลือกไปโรงพยาบาลของรัฐสูงมากเพราะสามารถใช้สิทธิหรือบัตรประกันสุขภาพได้ ผู้สูงอายุที่เจ็บป่วยเนื่องจากกลุ่มอาการมีโอกาสเลือกซื้อยากินเองเพราะความเชื่อส่วนบุคคลและความสะดวก/ใกล้บ้าน ส่วนผู้สูงอายุที่เจ็บป่วยจากอุบัติเหตุมีโอกาสไปโรงพยาบาลของรัฐสูงเช่นกัน เพราะอาการหนัก/รักษาที่เดิมไม่หาย

ข้อเสนอแนะ จังหวัดกาญจนบุรีจำเป็นต้องจัดเตรียมสถานบริการรักษาพยาบาลเพิ่มให้เหมาะสมกับลักษณะการเจ็บป่วยของผู้สูงอายุ เพื่อรองรับปัญหาการเจ็บป่วยของผู้สูงอายุในอนาคตตามกลุ่มโรค กลุ่มอาการ และอุบัติเหตุ พร้อมทั้งส่งเสริมให้ผู้สูงอายุที่มีอาการปวดศีรษะ/มีนศีรษะ/ไมเกรน และวิงเวียน/หน้ามืด/เป็นลมฯ สามารถเข้าถึงสถานบริการของรัฐให้มากขึ้น

**THE ELDERLY HEALTH SERVICE UTILIZATION : THE STUDY OF
KANCHANABURI DEMOGRAPHIC SURVEILLANCE SYSTEM****SUPRANEE CHOEICHOM 4536077 PRPR/M****M.A. (POPULATION AND SOCIAL RESEARCH)****THESIS ADVISORS: YOTHIN SAWANGDEE, Ph.D. (SOCIOLOGY), KUSOL
SOONTHORNDHADA, Ph.D. (POPULATION AND DEVELOPMENT)****ABSTRACT**

This thesis is a quantitative research which focuses on patterns of sickness and health service utilization by the elderly, including related factors such as sex, age group, marital status, etc. Data used in this study was secondary data from the Kanchanaburi Demographic Surveillance System : DSS, Round 2 (2001). The subjects were people aged 60 years and over. The dependent variable was health service utilization and the independent variables were sex, age group, marital status, family size, household structure, education, occupation, average income per head, urban or rural residence, nature of household location and sickness characteristic, diseases, symptoms, and accidents. The analysis employed percentage and Chi-Squares value of crosstabulation, including Multi-nominal Logistic Regression when testing factors related to health service utilization.

It was found that the elderly health service utilization mostly depends upon sickness characteristics such as diseases, symptoms, and accident. The factors related to health service utilization by the elderly were sex, age group, urban and rural residence, and sickness characteristics. Female elders were more likely to visit government hospital and private hospitals or clinics more than male elders. On the contrary, males were more likely to buy medicine at drug stores than females. The very old (70 years and over) visited government hospitals and health centers more than the less old (60-69 years), and their families participated in decision-making on health service utilization more. The elderly who lived in the rural and urban areas had equal access to health services from government hospitals because they had the right to use or not use their government health insurance cards of the top five diseases, it was found that the majority of the elders with common cold choose to buy medicine at drug stores because of personal beliefs and the convenience. The elders with heart disease, diabetes, blood pressure, and stomachache/ gastritis/ infected intestine chose to use government hospitals because more often. The elders ill with symptom groups were more likely to buy medicine at drug stores because of personal beliefs and the convenience. The elders who were injured from accidents were highly likely to visit government hospitals because of the seriousness of their condition.

This recommended that Kanchanaburi province prepares suitable health service resources that fit the characteristics of elders. Furthermore increased knowledge about the common cold in order to give the rightly care is needed. Besides it is important to give elders who have headache/migraine and dizziness, fainting, and epilepsy access to government health service resources.

**KEY WORDS : ELDERLY / HEALTH SERVICE UTILIZATION / DISEASES/
SYMPTOMS / COMMUNICABLE DISEASE / NON-
COMMUNICABLE DISEASE**

156 P. ISBN 974-04-6241-3